

V Bruselu dne 20.11.2012
COM(2012) 680 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Vztahy EU s Andorrským knížectvím, Monackým knížectvím a Republikou San Marino

Možnosti hlubší integrace s EU

{SWD(2012) 388 final}

OBSAH

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Vztahy EU s Andorrským knížectvím, Monackým knížectvím a Republikou San Marino

1.	ÚVOD	4
1.1.	Vztahy EU s Andorrou, Monakem a San Marinem na rozcestí	4
1.2.	Konkrétní situace malých států	5
2.	ROZTŘÍŠTĚNÉ VZTAHY EU S MALÝMI STÁTY	6
2.1.	Společné znaky	6
2.1.1.	Měnové dohody	6
2.1.2.	Dohody o zdanění příjmů z úspor	6
2.1.3.	Boj proti podvodům a výměna daňových informací	7
2.2.	Andorra	7
2.2.1.	Celní unie	7
2.2.2.	Schengen	7
2.2.3.	Dvoustranné vztahy se sousedními zeměmi	8
2.2.4.	Evropská politika Andorry	8
2.3.	Monako	8
2.3.1.	Součást celního území EU	8
2.3.2.	Schengen	8
2.3.3.	Dvoustranné vztahy se sousedními zeměmi	9
2.3.4.	Evropská politika Monaka	9
2.4.	San Marino	9
2.4.1.	Celní unie	9
2.4.2.	Schengen	9
2.4.3.	Dvoustranné vztahy se sousedními zeměmi	9
2.4.4.	Evropská politika San Marina	10
3.	PŘEKÁŽKY BRÁNÍCÍ PŘÍSTUPU NA VNITŘNÍ TRH	10
3.1.	Volný pohyb osob	10

3.2.	Volný pohyb služeb a svoboda usazování společností	11
3.3.	Volný pohyb zboží	12
4.	RESPEKTOVÁNÍ A PODPORA ZÁJMŮ EU	12
4.1.	Více hospodářských a pracovních příležitostí pro občany a společnosti EU.....	12
4.2.	Oboustranná výhodnost na základě rovných podmínek pro všechny	13
4.3.	Spolupráce při podpoře společných cílů	13
5.	PŘÍPADNÉ MOŽNOSTI HLUBŠÍ INTEGRACE	14
5.1.	Varianta 1: zachování stávající situace	15
5.2.	Varianta 2: odvětvový přístup	15
5.3.	Varianta 3: rámcová dohoda o přidružení	16
5.4.	Varianta 4: účast v Evropském hospodářském prostoru	16
5.5.	Varianta 5: členství v EU	17
6.	ZÁVĚRY	17
6.1.	Horizontální a institucionální otázky	17
6.2.	Doporučení	17

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Vztahy EU s Andorrským knížectvím, Monackým knížectvím a Republikou San Marino

Možnosti hlubší integrace s EU

1. ÚVOD

1.1. Vztahy EU s Andorrou, Monakem a San Marinem na rozcestí

V západní Evropě se nachází řada zemí s malou územní rozlohou, jež nejsou členy EU: Andorrské knížectví, Republika San Marino, Monacké knížectví, Lichtenštejnské knížectví a Vatikánský městský stát¹. Na základě článku 8 Smlouvy o EU² udržuje EU vztahy se všemi z nich.

Existují však rozdíly, pokud jde o rozsah a institucionální rámec těchto vztahů. Například Lichtenštejnsko je členem Evropského sdružení volného obchodu (ESVO) a na základě Dohody o Evropském hospodářském prostoru (EHP), jež mu umožňuje přístup na vnitřní trh EU, je úzce spjato s EU. V prosinci 2011 se rovněž připojilo k Schengenskému prostoru. Naopak, vztahy EU s Andorrou, Monakem a San Marinem (dále jen „malé státy“) jsou upraveny řadou dohod ve vybraných oblastech *acquis* a politik EU.

V prosinci 2010 Rada dospěla k závěru, že vztahy EU s těmito třemi státy jsou „**rozsáhlé, avšak roztržité**“³, neboť stále ještě existují překážky bránící nerušenému pohybu osob, zboží a služeb přes hranice EU. To způsobuje občanům a společnostem EU, jakož i občanům a společnostem malých států řadu praktických obtíží. Rada proto požaduje vypracování „analýzy možností a způsobů možné postupné integrace uvedených tří zemí do vnitřního trhu“.

Rada proto v červnu 2011 pod maďarským předsednictvím přijala první zprávu. Vyzývá Evropskou službu pro vnější činnost a Komisi, aby prohloubily své analýzy včetně posouzení „**možného nového institucionálního rámce** pro vztahy zohledňujícího význam soudržného přístupu u všech tří zemí“⁴.

Všechny tři malé státy vyjádřily přání **dále rozvíjet své vztahy** s EU, kladly však odlišný důraz na jejich rozsah. Andorra vyjádřila ochotu zvážit různé možnosti, které nepovedou k přistoupení k EU, do jisté míry by však upřednostnila rámcovou dohodu o přidružení. Monako rovněž vyjádřilo zájem dále jednat o možnostech své hlubší integrace do

¹ Toto sdělení se nezabývá vztahy EU s Vatikánským městským státem a Lichtenštejnským knížectvím.

² V článku 8 SFEU je uvedeno, že „Unie rozvíjí se zeměmi ve svém sousedství výsadní vztahy s cílem vytvořit prostor prosperity a dobrých sousedských vztahů, založený na hodnotách Unie a vyznačující se úzkými a mírovými vztahy spočívajícími na spolupráci.“ Podle prohlášení č. 3 k článku 8 Smlouvy o Evropské unii „Unie bere v úvahu zvláštní situaci malých států, které s ní udržují specifické blízké vztahy.“

³ Závěry Rady ze dne 14. prosince 2010 o vztazích EU a zemí Evropského sdružení volného obchodu.

⁴ „Vztahy EU s Andorrským knížectvím, Republikou San Marino a Monackým knížectvím“ – Zpráva předsednictví Radě, 14. červen 2011, dokument Rady 11466/11, bod 14.

vnitřního trhu. San Marino vyjádřilo ochotu zvážit širokou škálu možností posílené evropské integrace, od členství v EHP až po uzavření mnohostranné nebo dvoustranné rámcové dohody o přidružení s EU. Všechny tři státy si přejí, aby si v rámci svých vztahů s EU zachovaly svá **specifika a svou identitu**.

Vzhledem k trvalému zájmu malých států⁵ o hlubší integraci do EU se v tomto sdělení hodnotí vztahy EU s Andorrou, Monakem a San Marinem a dává několik doporučení, jak by bylo možné této integrace dosáhnout. Tímto sdělením Komise žádá o názory na tato doporučení, na jejichž základě rozhodne o dalších krocích v tomto směru.

1.2. Konkrétní situace malých států

Andorra, Monako a San Marino jsou si v mnohém **podobné**. Jedná se o nezávislé státy s malou rozlohou a nízkým počtem obyvatel, jejichž jedinými sousedy jsou členské státy EU⁶, s nimiž na základě společných dějin a politické a kulturní příslušnosti udržují velmi těsné vztahy. Základním pilířem jejich hospodářství jsou finanční služby a cestovní ruch (často ve spojení s maloobchodními službami), i když lze pozorovat určité znaky hospodářské diverzifikace. Ve všech případech se jedná o parlamentní demokracie a všechny jsou členy Organizace spojených národů (OSN), Rady Evropy a Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE).

Vykazují však také značné zeměpisné a demografické **rozdíly**.

- Andorra je rozlohou (468 km²) a počtem obyvatel (kolem 78 100) největší z těchto zemí. Od nejbližšího velkého města je dosti vzdálená a se sousedními zeměmi Španělskem a Francií ji spojují jen dvě hlavní silnice.
- Monako hraničí s Francií a má přibližně 36 300 obyvatel. S rozlohou 1,95 km² je po Vatikánském městském státu nejmenším státem na světě.
- San Marino se rozkládá na vrcholu hory a tvoří enklávu v území Itálie. Má rozlohu 61,2 km² a asi 32 200 obyvatel.

Další rozdíly se týkají jejich úředních jazyků a jejich ústavních, právních a politických systémů.

- Andorra je spoluknížectví, přičemž funkce spoluknížat zastávají prezident Francie a španělský arcibiskup ze Seo de Urgel.
- Monako je konstituční monarchií a na základě řady dvoustranných smluv je úzce spojeno s Francií.
- San Marino je republikou s blízkým vztahem k Itálii.

⁵ Analýza uvedená v tomto sdělení vychází z neformální výměny názorů se všemi třemi malými státy na pracovní úrovni.

⁶ Ačkoli Monako má přístav ve Středozemním moři.

2. ROZTRÍŠTĚNÉ VZTAHY EU S MALÝMI STÁTY

2.1. Společné znaky

Obecně vzato udržuje EU s malými státy **velmi dobré vztahy**. EU je jejich zdaleka největším obchodním a investičním partnerem. Malé státy sice nevedou oficiální politický dialog s EU na vysoké úrovni, avšak jejich diplomatické mise jsou při EU akreditovány na úrovni velvyslanců a vysocí představitelé jejich vlád příležitostně cestují do Bruselu na zasedání se svými unijními protějšky⁷. Ovšem v žádném z malých států není akreditována žádná delegace EU⁸. EU je v každé zemi zastoupena jedním ze svých členských států⁹.

Pokud jde o **právní rámec** vztahů s těmito zeměmi, dvoustranný obchod se zbožím mezi EU a třemi malými státy upravují dohody o celní unii. Monako uzavřelo takovou dohodu s Francií a je tak součástí celního území EU, zatímco San Marino i Andorra uzavřely dohodu o celní unii s EU. Kromě toho má EU se všemi třemi malými státy uzavřené měnové dohody a dohody o zdanění příjmů z úspor. Komise dále navrhl, aby se s nimi vyjednaly dohody o boji proti podvodům a o výměně informací v oblasti daní¹⁰.

2.1.1. Měnové dohody

EU má nyní uzavřené **měnové dohody**¹¹ se všemi malými státy, které jim umožňují používat euro jako zákonné platidlo a razit euromince do určité maximální hodnoty. Malé státy se naopak zavázaly postupně začleňovat do svého vnitrostátního práva příslušné *acquis* EU¹² vztahující se na eurobankovky a euromince, bankovní a finanční právo, předcházení praní peněz, podvody a padělání a sdílení statistických informací. Malé státy uznaly výlučnou pravomoc Soudního dvora EU při řešení všech sporů mezi stranami ohledně těchto dohod.

2.1.2. Dohody o zdanění příjmů z úspor

EU má se třemi malými státy uzavřené **dohody o zdanění příjmů z úspor**¹³, kterými se stanoví opatření rovnocenná opatřením stanoveným směrnicí 2003/48/ES o zdanění příjmů z úspor ve formě příjmů úrokového charakteru¹⁴. V tomto rámci úspory ve formě příjmů úrokového charakteru plynoucí v těchto státech skutečným vlastníkům, kteří jsou fyzickými

⁷ Například ministr zahraničních věcí Andorry navštívil Brusel v lednu 2012 a ministr zahraničních věcí San Marina v červenci 2012.

⁸ Pro srovnání, delegace EU v Bernu je akreditována také pro sousední Lichtenštejnsko.

⁹ V Andoře a Monaku se střídají na základě rotačního systému každých šest měsíců. Itálie je jediným členským státem EU, který má v San Marinu velvyslanectví, jež tam zastupuje EU.

¹⁰ Sdělení Komise o konkrétních způsobech, jak posílit boj proti daňovým podvodům a daňovým únikům, a to rovněž ve vztahu ke třetím zemím, COM(2012) 351 final, Brusel, 27.6.2012.

¹¹ Měnová dohoda mezi Evropskou unií a Andorrským knížectvím (Úř. věst. C 369, 17.12.2011, s. 1);

Měnová dohoda mezi Evropskou unií a Monackým knížectvím (Úř. věst. C 310, 13.10.2012, s. 1);

Měnová dohoda mezi Evropskou unií a Republikou San Marino (Úř. věst. C 121, 26.4.2012, s. 5).

¹² Jak je stanoveno v příloze každé dohody.

¹³ Dohoda mezi Evropským společenstvím a Andorrským knížectvím, kterou se stanoví opatření rovnocenná opatřením stanoveným směrnicí Rady 2003/48/ES o zdanění příjmů z úspor ve formě příjmů úrokového charakteru (Úř. věst. L 359, 4.11.2004, s. 33); Dohoda mezi Evropským společenstvím a Monackým knížectvím, kterou se stanoví opatření rovnocenná opatřením stanoveným směrnicí Rady 2003/48/ES (Úř. věst. L 19, 21.1.2005, s. 55); Dohoda mezi Evropským společenstvím a Republikou San Marino, kterou se stanoví opatření rovnocenná opatřením stanoveným směrnicí Rady 2003/48/ES o zdanění příjmů z úspor ve formě příjmů úrokového charakteru. Memorandum o porozumění (Úř. věst. L 381, 28.12.2004, s. 33).

¹⁴ Úř. věst. L 157, 26.6.2003, s. 38.

osobami označenými za rezidenty členského státu EU, podléhají srážkové dani odváděné platebními zprostředkovateli usazenými na jejich území, jejichž výnosy jsou většinou převáděny členským státům, jejichž rezidentem je daná fyzická osoba.

Konzultace vedené v roce 2009 s příslušnými orgány Andorrry, Monaka a San Marina potvrdily, že jsou tyto země ochotny **upravit své dohody** s EU v souladu s výsledky přezkumu směrnice o zdanění příjmů z úspor. Jakmile Rada schválí zmocnění k jednání, budou zahájena formální jednání o aktualizaci dohod.

2.1.3. *Boj proti podvodům a výměna daňových informací*

Na doporučení Komise Rada zmocnila Komisi k jednání o **dohodách o boji proti podvodům a o výměně informací v oblasti daní** s Andorrou, Monakem a San Marinem¹⁵, a to na základě zkušeností, které získala v rámci obdobných jednání s Lichtenštejnskem a s přihlédnutím k mezinárodnímu vývoji v této oblasti. Komise plánuje dvoupilířové dohody, které by obsahovaly nejen opatření proti podvodům, ale také rozsáhlou správní spolupráci v oblasti daní.

2.2. **Andorra**

2.2.1. *Celní unie*

EU uzavřela s Andorrou dohodu o vytvoření **celní unie**¹⁶ pro průmyslové zboží. Dohoda stanoví, že andorrské zemědělské produkty dovážené do EU jsou osvobozeny od dovozního cla, zatímco Andorra je oprávněna vybírat dovozní cla na zemědělské produkty dovážené z EU. Dohoda se osvědčila a v roce 2011 byl uzavřen **protokol**, který působnost této dohody rozšiřuje na celní bezpečnostní opatření.

Dohoda o spolupráci¹⁷ dále stanoví rámec pro spolupráci v řadě oblastí, zejména v oblasti regionální politiky v Pyrenejích. V roce 1997 EU a Andorra uzavřely **protokol o veterinárních otázkách** s cílem zachovat tradiční obchod se živými zvířaty a živočišnými produkty a zároveň zaručit soulad se standardy EU¹⁸. Na základě toho Andorra převzala *acquis* týkající se obecného potravinového práva a hygieny a rámcovou legislativu pro kontrolu nálezů u zvířat.

2.2.2. *Schengen*

Andorra není součástí schengenského prostoru. Na hranicích mezi Andorrou a jejími sousedy Francií a Španělskem se provádějí **hraniční kontroly**. Andorra však koordinuje své vízové požadavky s schengenským prostorem a uznává schengenská víza. Na základě pragmatického přístupu, který zaujímají členské státy Schengenu, se mohou státní příslušníci Andorrry na vnějších hranicích EU podrobovat pasovým kontrolám u přepážek pro občany členských států EU a ESVO.

¹⁵ Zasedání Rady pro hospodářské a finanční věci ze dne 19. ledna 2010 (dokument Rady 5400/10).

¹⁶ Dohoda ve formě výměny dopisů mezi Evropským hospodářským společenstvím a Knížectvím Andorrry (Úř. věst. L 374, 31.12.1990, s. 16); dohoda vstoupila v platnost dne 1. ledna 1991.

¹⁷ Dohoda o spolupráci mezi Evropským společenstvím a Andorrským knížectvím (Úř. věst. C 135, 28.5.2005, s. 14).

¹⁸ Protokol o veterinárních otázkách, kterým se doplňuje Dohoda ve formě výměny dopisů mezi Evropským hospodářským společenstvím a Andorrským knížectvím, Úř. věst. L 148, 6.6.1997, s. 16.

2.2.3. *Dvoustranné vztahy se sousedními zeměmi*

Andorra udržuje velmi těsné vztahy s **Francií a Španělskem**, jakož i s **Portugalskem** na základě dohod v několika oblastech, jako je volný pohyb osob, vzdělávání a spravedlnost a vnitřní věci.

2.2.4. *Evropská politika Andorry*

Andorra projevila **velký zájem o** posílenou integraci do EU a **zavázala se k ní**.

V roce 2010 vypracovala andorrská vláda pracovní dokument, ve kterém oznamuje svůj zájem o intenzivnější spolupráci. V roce 2011 Andorra předložila EU memorandum upřesňující oblasti, v nichž zjistila překážky bránící přístupu na vnitřní trh. V červnu 2012 Andorra přijala revidovaný právní předpis ohledně dalšího otevírání svého hospodářství investicím.

Andorra **usiluje o hlubší vztahy s EU** vyjednáváním nové dohody, která přihlíží k tomu, že se Andorra zeměpisně nachází uvnitř EU, jakož i k jejím zvláštnostem, možnosti požádat v určitých oblastech o přechodná období, včetně volného pohybu osob, jakož i účasti Andorry v programech a agenturách EU.

2.3. **Monako**

2.3.1. *Součást celního území EU*

Monako má uzavřenou celní dohodu s Francií, je proto součástí **celního území EU**¹⁹.

Kromě toho Monako a EU uzavřely **dohodu o používání některých aktů Společenství** na území Monackého knížectví²⁰. Jejím účelem je usnadnit prodej monackých léčivých přípravků k humánnímu a veterinárnímu použití, kosmetických výrobků a zdravotnických prostředků na trhu EU. Dohoda předpokládá uplatňování příslušného *acquis* v této oblasti na území Monaka.

2.3.2. *Schengen*

Monako není smluvní stranou Schengenské úmluvy. Avšak na základě dvou dvoustranných smluv s Francií²¹ se jeho území nachází uvnitř vnějších hranic schengenského prostoru, státní příslušníci EU a Monaka tedy mohou volně bez víz cestovat v celém schengenském prostoru, včetně Monaka. Dohody stanoví nezbytné bezpečnostní záruky a zavedení kontrol na vnějších hranicích Monaka, které provádějí francouzské orgány na oficiálních hraničních přechodech na vnějších hranicích *Monaco-Heliport* a *Monaco-Port*. Kromě toho mají monacká povolení k pobytu stejnou platnost jako schengenská víza.

¹⁹ Ustanovení čl. 3 odst. 2 nařízení Rady (EHS) č. 2913/92 ze dne 12. října 1992, kterým se vydává celní kodex Společenství (Úř. věst. L 302, 19.10.1992, s. 1).

²⁰ Dohoda mezi Evropským společenstvím a Monackým knížectvím o používání některých aktů Společenství na území Monackého knížectví (Úř. věst. L 332, 19.12.2003, s. 42).

²¹ Na základě dvou dohod ve formě výměny dopisů mezi Monakem a Francií, podepsaných dne 15. prosince 1997, byl upraven oddíl Úmluvy o dobrých sousedských vztazích ze dne 18. května 1963 o vstupu, pobytu a usazování cizinců v Monaku podle ustanovení Úmluvy k provedení Schengenské dohody.

2.3.3. *Dvoustranné vztahy se sousedními zeměmi*

Monako uzavřelo řadu hospodářských **dohod s Francií**, které v některých případech vedou k tomu, že Monako přijímá a uplatňuje stejná pravidla jako členské státy EU. Například, když Francie přijme vnitrostátní právní předpisy provádějící směrnice EU v určitých oblastech, na které se vztahují dvoustranné dohody s Monakem, knížectví v těchto oblastech přímo použije francouzskou legislativu. To však Monaku nedává automaticky právo přístupu na vnitřní trh EU v těchto oblastech, pokud neexistuje dohoda s EU. Kromě toho EU nemá žádné mechanismy ke sledování uplatňování těchto pravidel nebo stíhání jejich porušování.

2.3.4. *Evropská politika Monaka*

Monako projevilo zájem o širší **přístup na vnitřní trh EU** v konkrétních oblastech, mimo jiné pokud jde o volný pohyb osob a zboží.

V roce 2012 Monako na toto téma předložilo Evropské unii memorandum upřesňující oblasti, v nichž zjistilo překážky bránící přístupu na vnitřní trh.

Monako je připravené dále jednat o možnosti uzavření souhrnné dohody s EU o přístupu na vnitřní trh. Každá dohoda bude muset zohlednit blízký vztah Monaka s Francií a jeho politické a zeměpisné zvláštnosti.

2.4. **San Marino**

2.4.1. *Celní unie*

EU a San Marino uzavřely **dohodu o spolupráci a celní unii**²², která zakládá celní unii, jež se vztahuje na všechny kapitoly harmonizovaného systému, tj. včetně zemědělských produktů²³. V dohodě se dále stanoví zákaz diskriminace, pokud jde o podmínky zaměstnávání, a spolupráce v různých oblastech, jako je ochrana životního prostředí, cestovní ruch a kultura.

2.4.2. *Schengen*

San Marino není součástí schengenského prostoru, avšak mezi Itálií a San Marinem se neprovádějí **hraniční kontroly**. San Marino se neúčastní provádění dalších prvků schengenského *acquis*, jako je policejní a soudní spolupráce.

2.4.3. *Dvoustranné vztahy se sousedními zeměmi*

San Marino uzavřelo několik dvoustranných dohod s Itálií, včetně dohody o volném pohybu osob²⁴, která umožňuje státním příslušníkům San Marina pracovat a pobývat v Itálii.

²² Dohodě o spolupráci a celní unii mezi Evropským hospodářským společenstvím a Republikou San Marino (Úř. věst. L 84, 28.3.2002, s. 43). Dohoda byla podepsána dne 16. prosince 1991, avšak vstoupila v platnost až 1. dubna 2002; V březnu 2010 byla doplněna souhrnným rozhodnutím Výboru pro spolupráci EU – San Marino, které se vztahuje na celní opatření a veterinární a rostlinolékařské záležitosti (Úř. věst. L 156, 23.6.2010, s. 13).

²³ Kapitoly 1–24 harmonizovaného systému.

²⁴ Dvoustranná dohoda o přátelství a dobrém sousedství ze dne 31. března 1939 (zákon ze dne 6. června 1939 č. 1320(1)).

2.4.4. Evropská politika San Marina

San Marino projevilo **velký zájem o** posilování své integrace do EU a **zavázalo se k ní**²⁵.

V roce 2011 San Marino předložilo EU memorandum upřesňující oblasti, v nichž zjistilo překážky bránící přístupu na vnitřní trh.

San Marino vyjádřilo ochotu zvážit různé možnosti hlubší integrace do EU. San Marino **usiluje o hlubší vztahy s EU** vyjednáváním nové dohody, která přihlíží k tomu, že se San Marino zeměpisně nachází uvnitř EU, jakož i ke zvláštnostem této země.

3. PŘEKÁŽKY BRÁNÍCÍ PŘÍSTUPU NA VNITŘNÍ TRH

Občané a společnosti všech tří malých států mají **omezený přístup** na vnitřní trh EU (podrobnosti viz doprovodný pracovní dokument útvarů Komise). Nejproblematictějšími oblastmi jsou volný pohyb osob a služeb a svoboda usazování. Zboží pocházející z malých států se rovněž potýká s překážkami ohledně volného pohybu zboží, neboť standardy a právní předpisy EU mohou bránit prodeji tohoto zboží na trhu EU. Hlubší integrace malých států by rovněž byla přínosná pro občany a podniky EU. Například občané EU nyní potřebují k práci a/nebo k pobytu v malých státech povolení.

3.1. Volný pohyb osob

Malé státy mají velmi blízké vztahy se svými sousedy. Již v minulosti z jejich území či přes jejich území dochází k toku osob a zboží. I když tyto země mají se sousedními zeměmi uzavřené dohody o volném pohybu osob, nemají rovnocenné dohody s EU, které by umožňovaly volný pohyb jejich státních příslušníků v EU. To je často překážkou pro občany těchto zemí, kteří chtějí v EU pracovat, studovat, podnikat nebo investovat.

U pobytů delších než tři měsíce se požaduje povolení k pobytu. Toto povolení se poskytuje na základě přísných kritérií, jako je dostatek finančních prostředků a zajištěné ubytování. V současné době se podmínky pro získání povolení liší v závislosti na členském státu a typu zaměstnání²⁶. Za překážku bránící zaměstnávání v členských státech EU se považují složité postupy pro získání povolení k pobytu. Je těžké získat od podniků předběžné prohlášení o zaměstnání, které je nutné pro předložení žádosti o povolení k pobytu. Pokud jde o práva pracovníků, zaručují dohody s Andorrou a San Marinem zákaz diskriminace pouze v případě pracovních podmínek²⁷.

²⁵ V San Marinu probíhá živá interní diskuse o členství v EU. V roce 2010 byla zahájena iniciativa požadující referendum, na jehož základě by vláda měla podat žádost o členství v EU. Ústavní soud San Marina nedávno rozhodl, že referendum je přípustné, avšak ještě není jasné, kdy proběhne.

²⁶ Imigrace patří mezi pravomoci sdílené mezi EU a jejími členskými státy. O přijímání státních příslušníků třetích zemí se rozhoduje na vnitrostátní úrovni, avšak některá práva a podmínky jsou harmonizovány na úrovni EU.

²⁷ Článek 5 Dohody o spolupráci s Andorrou a článek 20 Dohody o spolupráci a celní unii se San Marinem.

Kromě požadavků ohledně povolení k pobytu a pracovních povolení zmínily malé státy řadu dalších problémů v oblasti volného pohybu osob, zejména neexistenci těchto práv, která jsou zaručena občanům EU²⁸:

- právo zůstat v EU po ukončení hospodářské činnosti,
- právo pobytu a výkonu hospodářské činnosti pro rodinné příslušníky,
- volný pohyb osob za účelem vzdělávání a výzkumu²⁹,
- možnosti přístupu k programům EU, včetně financování výzkumu a studentských výměn³⁰,
- koordinace sociálního zabezpečení³¹ a vzájemné uznávání odborných kvalifikací³².

3.2. Volný pohyb služeb a svoboda usazování společností

Malé státy čelí **značným překážkám** v oblasti volného pohybu služeb a usazování. Tyto svobody nejsou zaručeny v žádné z dohod uzavřených s EU. Zejména společnosti usazené v malých státech nemají právo přímo poskytovat služby v Unii.

Neexistují žádná omezení, pokud jde o zakládání dceřiných společností v členském státě EU společnostmi z malých států, které chtějí vykonávat hospodářskou činnost nebo investovat v Unii. Avšak zřizování poboček v Unii může podléhat omezením. Na právnické osoby (jako na fyzické osoby) třetí země se totiž nevztahuje právo usazování.

Po **založení** dceřiné společnosti v jednom členském státě má daný subjekt právo volně a bez diskriminace poskytovat služby ve všech ostatních členských státech v souladu s unijním a vnitrostátním právem³³. V případě společností se sídlem v malých zemích však může usazení v EU zvýšit jejich náklady z důvodu hospodářské přítomnosti a souvisejících správních postupů. Přítomnost v EU může být rovněž nezbytná, aby byly splněny požadavky legislativy

²⁸ Není-li stanoveno jinak, práva poskytovaná směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států (Úř. věst. L 158, 30.4.2004, s. 77).

²⁹ Za podmínek uvedených v článku 7 směrnice 2004/38/ES.

³⁰ Článek 18 SFEU.

³¹ V rámci EU je příslušným právním předpisem nařízení 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. Systémy sociálního zabezpečení tří malých států nejsou koordinovány se systémy sociálního zabezpečení členských států; avšak státní příslušníci malých států mohou případně využívat koordinace mezi právními předpisy členských států (nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1231/2010 ze dne 24. listopadu 2010, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti (Úř. věst. L 344, 29.12.2010, s. 1)).

³² V rámci EU uděluje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací (Úř. věst. L 255, 30.9.2005, s. 22) osobám, které získaly svou odbornou kvalifikaci v jednom členském státě, právo přístupu ke stejnému povolání a jeho výkonu v jiném členském státě se stejnými právy jako státní příslušníci tohoto státu.

³³ I když v závislosti na druhu služeb se na něj (stejně jako na státní příslušníky nebo společnosti EU) mohou vztahovat určitá ochranná opatření, jako je *pro forma* registrace u profesní organizace.

EU o ochraně spotřebitele (například záruční servis zákazníkům v EU). Tato omezení mohou od podnikání v EU odradit zejména malé podniky a mikropodniky³⁴.

3.3. Volný pohyb zboží

Dvoustranný obchod se zbožím mezi EU a třemi malými státy usnadňuje dohoda o celní unii: Monako uzavřelo celní dohodu s Francií a je tak součástí celního území EU, zatímco San Marino a Andorra mají uzavřené dohody o celní unii s EU. Malé státy se však potýkají s překážkami, které jim brání v přístupu na trh, a to v podobě technických překážek obchodu. Aby se mohlo zboží z těchto zemí dostat na trh EU, musí splňovat **standards a pravidla** vnitřního trhu EU, např. o bezpečnosti výrobků a ochraně spotřebitele.

Společnosti usazené v malých státech se mohou potýkat s překážkami při prodeji svého zboží v EU i tehdy, pokud tento malý stát, kde se nachází hlavní provozovna, jednostranně převzal příslušné *acquis* EU – uzavření dohody s EU je ve většině případů ještě nezbytné zejména proto, aby se potvrdilo, že právní předpisy a jejich provádění odpovídá standardům EU. Navíc, i když má malý stát uzavřenou dohodu s EU, musí být aktualizována, aby držela krok s vývojem legislativy EU.

Vzhledem k tomu, že Andorra a San Marino jsou třetími zeměmi, uplatňují se **standardní celní režimy**, včetně celních prohlášení. Tyto formality mohou občas způsobovat průtahy.

4. RESPEKTOVÁNÍ A PODPORA ZÁJMŮ EU

V předchozím oddíle byly nastíněny obtíže, se kterými se potýkají občané a společnosti tří malých států při přístupu na vnitřní trh EU. I když v mnoha ohledech se zájmy těchto tří států a EU shodují a pro obě strany je vzájemná spolupráce přínosem, existují určité oblasti, kde EU naráží na problémy, jež je třeba v rámci daného vztahu řešit.

4.1. Více hospodářských a pracovních příležitostí pro občany a společnosti EU

Evropská rada nedávno poukázala na „zvýšený tlak“, který zpomaluje hospodářské oživení v Evropě. Jedná se o krizi související se státními dluhy, nedostatky finančního sektoru a přetrvávající nízký růst³⁵. V reakci na tuto situaci přijala „**Pakt pro růst a zaměstnanost**“, v němž jsou uvedena opatření, která mají přijmout členské státy a EU s cílem oživit hospodářský růst, posílit investice a zaměstnanost. Pakt zejména zdůrazňuje potřebu mobilizovat za tímto účelem na „všech úrovních správy“ EU veškeré možné páky, nástroje a politiky³⁶. V říjnu 2012 Evropská rada vyzvala k přijetí urychlených, rozhodných a cílených opatření k zajištění úplného a rychlého provedení Paktu³⁷.

³⁴ Pokud jde o fyzické osoby, státní příslušníci malých států potřebují povolení k pobytu a pracovní povolení (ať už jako pracovník nebo osoba samostatně výdělečně činná) v členském státě EU (viz oddíl o volném pohybu osob). V praxi to znamená, že imigrační zákon tudíž může představovat překážku při poskytování služeb společnostmi nebo osobami usazenými v malých státech.

³⁵ Závěry Evropské rady, Brusel, 29. června 2012, EUCO 76/12.

³⁶ V Paktu zaujímá důležité místo také daňová politika: „Je třeba urychleně dosáhnout dohody ohledně směrnice pro jednání o dohodách o zdanění příjmů z úspor se třetími zeměmi.“ Tyto země zahrnují také malé státy.

³⁷ Závěry Evropské rady, Brusel, 19. října 2012, EUCO 156/12.

Malé státy s celkovým počtem obyvatel zhruba 150 000 a vysokou úrovní průměrného HDP na obyvatele významně **přispívají k hospodářskému životu** v příslušných regionech i v jejich okolí. Například Andorra je důležitou nákupní a turistickou destinací v Pyrenejích, která každoročně přiláká zhruba 8 milionů návštěvníků; obdobně je San Marino vyhledávanou turistickou destinací v Itálii s více než 2 miliony návštěvníky ročně. Monako je důležitým poskytovatelem pracovních míst ve svém regionu, kam každý den ze sousední Francie a blízké Itálie dojíždí 45 000 přeshraničních pracovníků.

Avšak občané EU, kteří chtějí v těchto zemích pracovat jako zaměstnanci nebo se tam usadit jako osoby samostatně výdělečně činné, i nadále čelí významným překážkám zejména v podobě požadavků týkajících se pracovního povolení a povolení k pobytu. Tyto malé státy navíc omezují zahraniční investice. Pro občany a společnosti EU by bylo přínosné, kdyby byla tato omezení byla zrušena.

Důležitým odvětvím pro všechny tři země jsou finanční služby. Všechny také provádějí investice do EU: dohromady má na území Andorry, Monaka a San Marina sídlo více než 50 bank, které spravují více než 100 miliard eur v aktivech klientů. Navíc stále více usilují o **diverzifikaci svých ekonomik** a podporují odvětví s vysokou přidanou hodnotou³⁸. Avšak překážky, kterým tyto státy čelí při vstupu na vnitřní trh EU, svědčí o tom, že mají **nevyužitý potenciál** jako hnací síly růstu, investic, inovací a zaměstnanosti, který může být pro EU přínosný.

Odstraňování překážek, které brání obchodu a hospodářským aktivitám mezi EU a malými státy, by mohlo kromě jiného přispět ke splnění cílů Strategie EU 2020³⁹ a Paktu pro růst a zaměstnanost v sousedních regionech Evropské unie. To by bylo rovněž v souladu s obchodní politikou EU vytýčenou ve sdělení Komise „Obchod, růst a celosvětové záležitosti“ z roku 2010. Navíc existují silné důkazy, že rozšíření vnitřního trhu **podporuje hospodářský růst** u všech jeho účastníků. Odstranění překážek bránících obchodu EU s malými státy by dále mohlo přispět k urychlení hospodářského růstu na vnitřním trhu.

4.2. Oboustranná výhodnost na základě rovných podmínek pro všechny

Páteří vnitřního trhu EU jsou **společná pravidla a standardy** a důsledná politika prosazování práva a řádné správy. V zásadě by jak EU, tak malé státy měly těžit z toho, že se na ně rozšíří *acquis* týkající se vnitřního trhu EU, neboť by se tak zajistily rovné podmínky pro podniky i osoby. EU má zájem podpořit sousední státy, aby přijaly právní rámec slučitelný s rámcem EU. V této souvislosti nelze podcenit význam **správného provádění a prosazování *acquis*** jako předpokladu pro dobré fungování vnitřního trhu. Společný právní rámec by usnadnil řešení společných výzev, počínaje ochranou spotřebitele a konče otázkami životního prostředí.

4.3. Spolupráce při podpoře společných cílů

Existuje potenciál posílit spolupráci s malými státy s cílem podpořit celou řadu společných záměrů v oblasti politiky, ekonomiky, životního prostředí a kultury (podrobnosti viz doprovodný pracovní dokument útvarů Komise). V oblasti regionální politiky dohoda o

³⁸ Například v San Marinu a Monaku se vyrábí kosmetika a v Andoře a Monaku jsou soustředěni výrobci zubních implantátů.

³⁹ Sdělení Komise „Evropa 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění“, Brusel, 3.3.2010, KOM(2010) 2020 v konečném znění.

spolupráci mezi EU a Andorrou usnadnila spolupráci mezi Španělskem, Francií a Andorrou v souvislosti s operačním programem pro přeshraniční spolupráci v Pyrenejích v rámci regionální politiky EU⁴⁰. Existují také možnosti tuto spolupráci prohloubit, což by mohlo být pro lidi žijící v tomto regionu přínosné.

Obě strany mohou spoluprací hodně získat v oblastech, které jsou předmětem společného zájmu, jako jsou **transparentnost a výměna informací** v oblasti daní a boje proti trestné činnosti, včetně daňových podvodů⁴¹, daňových úniků a praní peněz. Je důležité chránit legální hospodářství před pronikáním organizovaného zločinu a korupcí, a tudíž přijmout důsledná opatření pro rozvoj účinného systému pro vysledování, zmrazení a konfiskaci majetku pocházejícího z trestné činnosti. Vymáhání práva a justiční spolupráce umožňující snazší **konfiskaci majetku** povede k omezení trestné činnosti a odradí od jejího páchaní, neboť ukáže, že se tato činnost nevypláčí.

V oblasti ochrany životního prostředí by mohla přinést hmatatelný přínos těsná spolupráce mezi EU a malými státy. Například Monako se chopilo mezinárodní iniciativy na ochranu mořských ekosystémů a biologické rozmanitosti a je aktivní i v jiných otázkách námořní politiky, které jsou v zájmu EU. Stálo by za to zjistit, zda v této oblasti existuje prostor pro pravidelnější konzultace.

Pokud jde o **zahraniční a bezpečnostní politiku**, neexistuje žádná dohoda s malými státy ohledně souladu s postoji a prohlášeními EU, avšak případ od případu se přizpůsobují z vlastního popudu. Kromě toho udržuje kontakty s malými státy několik delegací EU u mezinárodních organizací. Na půdě OSN v New Yorku se delegace EU každý měsíc setkávají s malými státy, které jsou součástí skupiny „Přátelé EU“. Spolupráce v této oblasti by mohla být dále rozvíjena. Malé státy v této souvislosti vyslaly pozitivní signál, když v roce 2010 hlasovaly pro rezoluci Valného shromáždění OSN o rozšíření pozorovatelského statutu v OSN, kterou navrhla EU. Dohoda s malými státy by mohla umožnit systematictější spolupráci a výměnu informací v hlavních mezinárodních organizacích. Andorrské předsednictví Výboru ministrů Rady Evropy (9. listopad 2012 – 16. květen 2013) může poskytnout první příležitost ke zjištění způsobu, jak posílit spolupráci mezi EU a malými státy ohledně zachování a posílení demokracie a lidských práv v Evropě.

5. PŘÍPADNÉ MOŽNOSTI HLUBŠÍ INTEGRACE

Jak vyplývá z výše uvedených úvah, je možné a také žádoucí usilovat o vyšší stupeň integrace malých států do vnitřního trhu.

Hlubší integrace by zejména díky jasnějšímu a bezpečnějšímu právnímu prostředí zajistila **největší možnou svobodu** pohybu občanů a podniků mezi malými státy a EU. To by naopak mohlo pomoci upevnit **potřebný základ pro hospodářský růst** a posílit vytváření pracovních míst v částech EU i pro malé státy. To platí zejména v regionech sousedících s EU, kde malé státy již nabízejí zaměstnání tisícům občanů EU, včetně přeshraničních pracovníků. Tuto dynamiku je možné dále podpořit širším přístupem na vnitřní trh. Tento přístup by navíc podpořil hospodářskou diverzifikaci těchto zemí a byl podnětem k upuštění od bankovního tajemství a statusu daňových rájů. To by přineslo značný nárůst daňových

⁴⁰ Rozpočet na období 2007–2013: 168 milionů EUR.

⁴¹ Sdělení Komise o konkrétních způsobech, jak posílit boj proti daňovým podvodům a daňovým únikům, a to rovněž ve vztahu ke třetím zemím, COM(2012) 351 final, Brusel, 27.6.2012.

příjmů do pokladen členských států EU a posílilo právní rámec proti nezákonným finančním činnostem.

V každém případě by EU měla při rozvoji svých politik vzít v úvahu **zvláštnosti malých států**. Tyto země leží v srdci Evropy, udržují blízké vztahy s EU a velmi těsné vazby se svými sousedy. Z pohledu EU je proto vhodné přezkoumat způsoby, jak tyto země ještě těsněji integrovat do vnitřního trhu. V tomto oddíle se hodnotí způsoby, které má EU k dispozici pro dosažení těchto cílů. Jsou řazeny od nejméně ambiciózních k nejambicióznějším.

5.1. Varianta 1: zachování stávající situace

Tato možnost by znamenala pokračování ve stávajícím přístupu, aniž by byly uzavřeny jakékoli nové dohody související s vnitřním trhem. Výsledkem tohoto přístupu by bylo, že přístup malých států na vnitřní trh by byl i nadále velmi omezený. Volba této možnosti proto může mít dopad na jejich celkové vztahy s EU. Jejich ochota vyjednat nové dohody v oblastech důležitých pro EU by mohla být negativně ovlivněna. Stávající dohody nebrání vytváření administrativní zátěže pro tyto státy, která není úměrná přínosům pro EU. Právní nejistota pro občany a hospodářské subjekty by v některých oblastech přetrvávala.

5.2. Varianta 2: odvětvový přístup

Tato možnost by znamenala vyjednání **odvětvových dohod** pro přístup k částem vnitřního trhu, jako je oblast volného pohybu osob nebo služeb. Pro dosažení úplné integrace malých států by mohly být s každou zemí uzavřeny samostatné dohody o různých oblastech politiky, jako jsou:

- volný pohyb osob,
- svoboda usazování a volný pohyb služeb (či případně osob a služeb dohromady)
- celní unie a volný pohyb zboží,
- doprovodná opatření, horizontální politiky a další oblasti spolupráce.

Tyto dohody by měly být doplněny ustanoveními o společných hodnotách a institucích, aby vytvořily solidní základy pro vztahy a zajistily řádné fungování dohod.

Tento přístup by si proto vyžádal vyjednání a uzavření až 18 samostatných dohod se třemi zeměmi (tři pro každou oblast politiky). Tento přístup by umožňoval přizpůsobit ustanovení dohod specifickým potřebám každé země a nabízel určitou flexibilitu. Postupný přístup by malým zemím zejména umožnil postupnou integraci do vzájemně dohodnutých pilířů vnitřního trhu.

Při tomto přístupu se však mohou objevit i různé **nevýhody**. Za prvé, není v zájmu EU vyjednat a uzavřít tak velký počet dohod, neboť úsilí potřebné pro jednání by se v porovnání s jedinou dohodou násobilo. Za druhé, přístup založený na odvětvových dohodách s cílem řešit nejpalčivější problémy malých států by nenabídl komplexní řešení problémů, kterým čelí, a nebyl by uzpůsoben k řešení výzev, jež mohou vyvstat v budoucnosti. Navíc, kdyby se každý malý stát rozhodl pro přístup na trh v různých oblastech politiky, vedlo by to pro každou zemi k uzavření odlišných dohod, což by vedlo k nespočetné síti nespojitých dohod, která by se jen těžko spravovala. Zkušenost EU z jejích vztahů s dalšími důležitými

partnery prokázala, že k nevýhodám odvětvového přístupu patří nezvladatelná složitost a právní nejistota⁴².

5.3. Varianta 3: rámcová dohoda o přidružení

Rámcová dohoda o přidružení by malým státům nabídla vysoký stupeň integrace, včetně částečného nebo úplného přístupu na vnitřní trh EU, doprovodných opatření a horizontálních politik. Mohla by rovněž umožnit účast v dalších oblastech činnosti EU. V dohodě o přidružení by byly stanoveny základní hodnoty, zásady a institucionální základy vztahu. Dohoda by mohla mít podobu jediné mnohostranné dohody mezi EU a třemi malými státy, možná podle modelu **Evropského hospodářského prostoru** (EHP). Uzavření dvoustranné dohody s každým malým státem by teoreticky bylo také možné, avšak nežádoucí z důvodu větší složitosti a tendence k nežádoucí diferenciaci, jak bylo uvedeno v pododdíle 5.2 výše. Tato varianta by všem třem malým státům přinesla další výhodu v podobě úpravy jejich vzájemných vztahů.

Pro tuto variantu by bylo nutné vypracovat vhodný **institucionální rámec**. Pokud by to bylo možné, upřednostnilo by se řešení navazující na věrohodnost a účinnost stávajících struktur. Mohla by být definována zvláštní ujednání o řádné správě, která by mohla zahrnovat například mechanismus konzultace malých států o návrzích právních předpisů EU, jež by pro ně mohly být zvláště důležité („účast v rozhodovacím procesu“), jakož i jejich účast v programech a agenturách EU jako pozorovatelů. Aby byla zajištěna životaschopnost rámcové dohody o přidružení, muselo by být v každém případě nalezeno uspokojivé řešení, které by zajistilo, že bude možné příslušné části *acquis* uplatňovat na tyto země, že bude *acquis* malými státy či orgány jimi pověřenými plněním tohoto úkolu skutečně prováděno a prosazováno a že uplatňování *acquis* bude těmito státy monitorováno a případně vymáháno⁴³. Pokud by bylo možné vypracovat vhodný institucionální rámec, jedná se obecně o **proveditelnou možnost**, která by měla být dále prozkoumána.

5.4. Varianta 4: účast v Evropském hospodářském prostoru

Tato možnost by umožnila úplnou integraci malých států do vnitřního trhu na stejném základě, jako státy Evropského hospodářského prostoru (EHP), které dosud nejsou členy EU. Má **několik výhod**, např. jednoduché a spolehlivé použití existujícího a osvědčeného smluvního a institucionálního rámce. Avšak vzhledem k tomu, že Dohoda o EHP byla uzavřena mezi dvěma již existujícími obchodními a hospodářskými prostory (EU a ESVO), bylo by pro tři malé státy v zásadě nutné, aby se před přistoupením k EHP nejprve staly členy EU nebo ESVO⁴⁴.

Členství v EU je zvažováno níže, tudíž zbývá přistoupení přes ESVO. Možnost rozšíření ESVO na malé státy by EU musela projednat se stávajícími členy Islandem, Lichtenštejnskem, Norskem a Švýcarskem. Tato možnost by měla tu výhodu, že by posílila členství v ESVO-EHP, které by se v případě přistoupení Islandu k EU omezilo pouze na dvě země (Norsko a Lichtenštejnsko). Rozšíření EHP by vyžadovalo nové vyjednání Dohody o

⁴² Závěry Rady z prosince 2010 k vztahům EU se zeměmi ESVO.

⁴³ Důležitou úlohu monitorování a prosazování *acquis* v těchto zemích by mohly převzít Komise a Soudní dvůr Evropské unie, orgány ESVO EHP (Kontrolní úřad ESVO a Soud ESVO) nebo rovnocenný nadnárodní orgán. Tyto možnosti by měly být projednány a upřednostňovaná varianta by měla být stanovena po dohodě s malými státy.

⁴⁴ Článek 128 Dohody o EHP.

EHP, aby bylo mj. možné přizpůsobit instituce EHP-ESVO. Pokud by byla zvolena tato možnost, musely by se podrobněji přezkoumat přesné právní konstrukce. Obecně se v tomto případě jedná o **proveditelnou možnost**, která by měla být dále analyzována.

5.5. Varianta 5: členství v EU

Tato možnost by malým státům poskytla nejkomplexnější přístup k vnitřnímu trhu, programům a činnostem EU. I když dosud žádný z malých států nepodal žádost o členství, mohly by tak podle článku 49 Smlouvy o EU učinit: Každý evropský stát, který uznává hodnoty EU a zavazuje se k jejich podpoře, může požádat o členství v Unii.

Podle obnoveného konsensu ohledně rozšíření se musí vzít v úvahu integrační kapacita EU a zajistit účinné fungování jejích institucí a rozvoj jejích politik. Případná žádost o členství by narazila na dva velké problémy: za prvé, v současné době nejsou orgány EU připraveny na přistoupení takových malých států. Aby se zajistilo přiměřené demokratické zastoupení všech občanů a fungování orgánů po přistoupení zemí, jejichž počet obyvatel činí jen zlomek počtu obyvatel současného nejmenšího členského státu EU, bylo by nutné provést rozsáhlé změny evropských Smluv a institucionálního uspořádání. Je nepravděpodobné, že by takové změny mohly být v krátké době schváleny. Bylo by nutné vést důležitá jednání v rámci EU. Za druhé, omezená správní kapacita malých států by měla značný dopad na jejich schopnost provést *acquis* EU a splnit všechny povinnosti spojené s členstvím v EU.

6. ZÁVĚRY

6.1. Horizontální a institucionální otázky

V případě úplné integrace by se musely za účelem zajištění jednotnosti vnitřního trhu a právní jistoty pro hospodářské subjekty a občany v každé dohodě s malými státy řešit **čtyři horizontální otázky**, které se týkají: i) dynamického přizpůsobení dohody vyvíjejícímu se *acquis*, ii) jednotného výkladu dohod, iii) nezávislého dohledu a soudního vymáhání, iv) a řešení sporů. V tomto ohledu by EU mohla čerpat z úspěšných zkušeností s Dohodou o EHP. Každá dohoda by však v souladu s prohlášením k článku 8 Smlouvy o EU měla brát v úvahu **zvláštní situaci a vlastní identitu** malých států. Pro zachování těchto zásad by mohlo být nutné nabídnout malým státům přechodné období a/nebo ochranné doložky.

6.2. Doporučení

Pokud by EU dále sledovala některou z možností předložených v tomto sdělení, bylo by třeba ji podrobně projednat s vládami Andorry, Monaka a San Marina při plném respektování jejich svrchovanosti a nezávislosti.

V zásadě by varianty tři až pět řešily klíčové problémy, kterým malé státy čelí. Varianta 1 (zachování stávající situace nenabízí žádné řešení, a proto není upřednostňovanou možností. Jak jasně ukázala zkušenost EU, odvětvový přístup má své nevýhody. Z tohoto důvodu a protože nabízí jen částečná řešení, nepatří ani varianta dvě k upřednostňovaným možnostem, avšak v této fázi není zcela vyloučena. Varianta pět zůstává dlouhodobě možností, ale dále se k ní nepřihlíží. Malé státy dosud nepředložily žádost o členství v EU a budoucí přistoupení by v krátkodobém až střednědobém horizontu nenabízelo žádné řešení.

Oproti tomu mají varianty tři (rámcová dohoda o přidružení) a čtyři (účast v Evropském hospodářském prostoru) potenciál zachovat správnou rovnováhu mezi flexibilitou a

uceleností, která by řešila zájmy malých států a zároveň splňovala požadavky EU. Z tohoto důvodu se jedná o upřednostňované varianty, i když si například vzhledem k svému případnému provedení zaslouží další uvážení a přezkoumání. Pokud by se ukázalo, že není možné s těmito variantami pokročit, mohly by se opět zvážit jiné možnosti, zejména varianta dvě.

* * *